

הלכות פסח תפניתפר

תמו

ולא יאמר הברכה שבחתימת יהללך^{כב} או שבחתימת ישתבח^{כג} לפי שהכרחה זו לא נתקנה בליל פסח אלא על הכוס^{כד} משא"כ ברכת אשר גאלנו שמברך אותה אף בלא כוס לפי שנתקנה כנגד ברכת שעשה נסים לאבותינו^{כה} שמברכין על כל הנסים^{כו} בלא כוס:

ד' וכל זה כשאין לו יין כלל ולא שום משקה שהוא חמר מדינה אבל אם יש לו כוס אחר יין^{כז} או חמר מדינה^{כח} יקדש עליו ולא יקדש על הפת אף אם בשאר ימים טובים ושבתות הוא מקדש על הפת^{כט} מכל מקום בלילה זה כשתקנו חכמים ד' כוסות תיקנו לקדש על היין ולא על הפת^ל:

ה' ואם יש לו שני כוסות יקדש על הראשון ואח"כ יאמר ההגדה בלא כוס וברכת המזון ויברך על כוס השני^{לא}.

ואף שאין מעבירין על המצות^{לב} והיה ראוי לומר ההגדה על כוס שני מכל מקום כיון שתקנו חכמים^{לד} בליל זה כוס לברכת המזון וכוס להגדה ושני כוסות הללו שקולין הן ששניהם מתקנת חכמים בלילה זה א"כ כשלא נשאר לו רק כוס אחד ראוי יותר לברך עליו ברכת המזון שאף בלא תקנה זו יש אומרים שכל ברכת המזון מעונה כוס אפילו בידוד כמו שנתבאר בס"י קפ"ב^{לז}.

אבל כשאין לו רק כוס אחד בלבד מקדש עליו ואינו מניחו לברכת המזון ומקדש על הפת לפני שיש אומרים שאין מקדשין על הפת כלל כמו שנתבאר בס"י ע"ב^{לח}:

ז' ואם יש לו ג' כוסות מקדש על אחד ואומר ההגדה על אחד וברכת המזון על אחד^{לא} ואינו מניח אחד להלל שלאחר ברכת המזון (כדי לומר עליו יהללך^{לב}) לפי שאין מעבירין על המצות.

ואם יש לו ארבע כוסות ישתה כולם בליל ראשון ולא יניח אחד מהם לליל שני לפי שילל ראשון הוא עיקר^{לג} שאנו בקיאין בקביעת החודש ויודעין אנו שיום ראשון הוא קודש והשני חול ואין אנו נוהגין בו קודש אלא כדי שלא ללול כמנהג אבותינו^{לד}:

תפר מי שרוצה לעשות הסדר בהרבה בתים וכו' סעיפים:

א מי שרוצה לעשות הסדר בהרבה בתים^א לפי שאין בהם מי שיודע לקדש ולומר ההגדה והלל וברכת המזון וצריך להוציאם ידי חובתם כיצד יתנהג יעשה הסדר תחלה בביתו עד לאחר שתיות כוס ברכת המזון ואז אם ירצה לילך לבית אחר יקח

ס"ב. סי' תענ סכ"ז. לקמן ס"ז.
לג. גמרא ק"ז, ע"ב.
לד. סעיף א.
לה. סעיף יא.
לו. מ"א שם.
לז. כרלעיל ס"ג.
לח. וז"א סי' תענ סקי"ד. וראה גם לקמן סי' תרלז ס"ח. וראה לעיל סי' תעק ס"ל.
לט. ביצה ד, ב. וראה לקמן סי' תרטז סכ"א.

סימן תפד

א דר"ף (כו, א). מור וש"ע.

כב. ארזות חיים הל' סדר ליל פסח פ"ג. וז"א רש סי' כג. ראה לעיל סי' תפ ס"א.
כד. ארזות חיים שם. ח"י סקי"ד.
כה. דרכי משה ס"ק א. ח"י שם.
כו. דרכי משה שם. וברלעיל סדר ברה"ג פ"ג הל"א.
כז. וז"א רש סי' כח רמ"א.
כט. ולא על חמר מדינה, ברלעיל סי' ערב ס"א.
ל. ולכן עדיף לקדש על חמר מדינה ולא על הפת. וראה גם דרכי משה ורמ"א.
לא. מ"א שם.
לב. גמרא פ"ב. וראה גם לעיל סי' לו אות פ. סי' ערך

הלכות פסח תפד

תמו

כוסו של אחר מבני הכית ויברך עליו בורא פרי הגפן וקידוש היום ושהחיינו ויהויר להם הכוס וישתו כל אחד מכוסו אבל הוא לא יטעום כלום מהכוס^ב שהרי כבר אבל האפיקומן בביתו^ג וגם עדיין לא גמר ההלל בביתו ואסור לשתות יין קודם גמר ההלל^ד.

ואף על פי כן יכול הוא לברך להם בורא פרי הגפן אף שאינו טועם עמהם כלום לפי שברכת בורא פרי הגפן זו שעל כוס של קידוש אינה כשאר ברכות הנהנין שאינן חובה על האדם ולכן אם הוא אינו נהנה כלום אינו יכול לברך כדי להוציא את מי שאינו יודע לברך כמו שנתבאר בס' קס"ז^ה אבל ברכת בורא פרי הגפן זו היא חובה כמו קידוש ולכן דינה כמו קידוש עצמו שיכול לקדש לאחרים שאינן יודעין לקדשו אף שהוא עצמו אין צריך לקדוש זה כמו שנתבאר בס' רע"ג^ו ע"ש:

ב ואחר כך יאכילם ירקות במיבול ויברך להם בורא פרי האדמה^ז אם אין בהם מי שיודע לברך ואף שהוא לא יטעום מהירקות שהרי כבר אבל האפיקומן אף על פי כן יכול לברך להם לפי שגם ברכת בורא פרי האדמה זו אינה כשאר ברכת הנהנין שהן רשות אלא היא כמו חובה מהמת תקנת חכמים שתקנו לאכול ירק קודם ההגדה^ח ואי אפשר לאכול בלא ברכה ולכן דינה כבורא פרי הגפן של קידוש שיכול לברך להם אף שאינו טועם כלום עמהם:

ג ואח"כ אומר לפניהם מה נשתנה^ט וכל ההגדה בלשון שהם מבינים^י (אי יפרש להם הענין שצריך לומר מעיקר הדין עיין סימן תע"ג^{יא}) ואח"כ הלל עד סוף ברכת אשר גאלנו אף אם אינן מבינים הלשון^{יב} ואח"כ יברך להם בורא פרי הגפן לפי מנהג מדינות אלו שנתבאר בס' תע"ד^{יג} אם אין בהם מי שיודע לברך וישתו כל אחד כוסו ואח"כ יאכלו מצה ותרור והוא יברך להם על אכילת מצה ועל אכילת תרור שכל ברכות המצות אף מי שיצא כבר ידי חובתו יכול להוציא אחרים שאינן יודעין^{יד} וגם המוציא יכול לברך להם^{טו} אם אין בהם מי שיודע לברך^{טז} אף שהוא אינו טועם עמהם לפי שברכת המוציא של אכילת מצה בליל ראשון הוא חובה כמו אכילת מצה עצמה ודינה כבורא פרי הגפן של קידוש^{טז} כמו שנתבאר בסימן קס"א^{יז} ואח"כ יניחם לאכול הכריכה וכל הסעודה עד לאחר ברכת המזון ובתוך כך ילך הוא לבית אחר ויעשה כסדר הזה^{יח} וכן לבית שלישי ורביעי.

אבל אינו יכול לברך להם ברכת המזון כיון שלא אבל עמהם^{יט} והתורה אמרה^כ

תעג ס"ז בשם ר"י מלונדר"ש. לעיל שם סמ"ב.
יד סמ"ב (שפירש להם) ופמ"ג (עיקר נטח ההגדה).
טו תוס'. מ"א ט"י תעב. ראה תוס' נטח ל"ג א ר"ה קתית. וראה גם לעיל ס"ב סב וס"ב וס"ב קת' ס"ב (שבהלל לדברי הכל יצא בכל לשון אפילו אינו מבין).
טז סעף ב.
יז ר"ה כג, מונ"א. ובדלעיל ס"ב קמו פמ"ג.
יח ר"ה כט, ב. ר"ף שם. מור. ס"ז שם. לעיל שם.
יט ב"ד"ג ה"ל קידוש (ג, ד). הובא בסוד ושורש ט"י העג ס"ד.
כ ר"ה ח.ס.
כא סעף כג.
כב ר"ף שם. מור וש"ע.
כג ה"ד אבודרהם. הובא כ"י סוף ה"ס. מ"א סק"ג.
כד דברים ה, י.

ב ר"ף (כ, ב). מור וש"ע.
ג ר"ף שם. מ"א סק"ב. ובדלעיל ס"ה תעג ס"א שאמור לאכל אור האפיקומן.
ד בדלעיל ס"ה תעג ס"ג.
ה סעף כג.
ו ר"ה ד"ג כט, ע"ב. ר"ף שם. מור. מ"ז סק"א.
ז מור ס"ה רעג בשם ב"ד"ג ה"ל קידוש (ג, ד). ש"ע שם ס"ד.
ח סעף ג וס"ה קמו שם.
ט מור בשם הרא"ש.
י מור בשם הרא"ש. מ"ז שם. וראה לעיל ס"ה ר"ג ס"ה.
יא רצו ס"ט ובקמ"א ס"ק ב.
יב בדלעיל ס"ה תעג ס"ה. וראה גם שם סוף סמ"ג.
יג ראה לעיל ס"ה תעג ס"ג.
יד תוס'. מ"א ס"ה תסב. כלבו ס"ג (ג, א). רמ"א ס"ה

הלכות פסח תפד

תיו

ואכלת ושבעת וברכת מי שאוכל הוא יברך^כ עיין ס' קפ"ו^כ (כי שם נתבאר שמדברי סופרים הוא שאינו רשאי לברך להם ברכת המזון ומקרא זה אסמכתא בעלמא הוא) ע"ש:

ד' ואח"כ ילך לביתו לגמור ההלל וההגדה לבני ביתו^כ ואח"כ ילך לבתיהם לגמור להם ההלל וההגדה והם שותים כוס רביעי והוא אינו שותה עמהם כיון שכבר שתה ר' כוסות.

(ואם הוא רוצה יכול להקדים לגמור ההלל והגדה בבתיהם ויכול לשתות כוס רביעי בבית אחר מהם^כ.)

ואם הם אינן יודעין לברך ברכת המזון יקרא הוא עמהם כל ברכת המזון מלה במלה^כ ואינו כמברך לבטלה כיון שהן עונין אחריו כל מלה ומלה^כ והרי הוא כמקרא את הקטן ומלמדו ברכת המזון אחר אכילתו^כ ואח"כ ילך לביתו לגמור ההלל וההגדה לבני ביתו והם שותים כוס הרביעי והוא אינו שותה עמהם אם כבר שתה באחד מהבתים):

ה' ואם הוא רוצה יכול לגמור ההלל והגדה מתחלה בביתו ואח"כ ילך לבתים אחרים^כ לקדש להם ולומר להם ההגדה והלל ולא ישעו עמהם אף מן הכוס רביעי אם כבר שתה כוס הרביעי בביתו.

ואם הוא רוצה להקדים לעשות כל הסדר בבתים אחרים ולילך אח"כ לביתו להתחיל הסדר מקודש ואילך לרשות בידו ויזהר שלא למעום כלום בבתיהם^כ שאסור למעום קודם קידוש^כ והוא אינו יוצא כמה שמקדש בבתיהם כיון שאינו סועד שם בבתיהם ואין קדוש אלא במקום סעודה^כ:

ז' אבל אינו יכול לקדש בתחלה בביתו ולעשות כל הסדר עד לאחר הכריכה ולילך אח"כ לבית אחר לעשות כן לפי שאסור לאדם לעקור מסעודתו קודם ברכת המזון לילך לבית אחר אף שדעתו לחזור למקומו לאכול עוד ולברך אח"כ אלא אם כן הולך לדבר מצוה עוברת כמו שנתבאר בס' קע"ח^כ וקפ"ד^כ וכאן אין מצוה עוברת שהרי יכול לעשות הסדר בבתים אחרים לאחר שיגמור סעודתו ויברך ברכת המזון בביתו^כ.

ומכל מקום יכול לעקור מסעודתו קודם אכילת האפיקומן וילך לבית אחר ויעשה להם כל הסדר ויאכל שם עמהם האפיקומן ויברך שם עמהם ברכת המזון^כ אם היתה דעתו לכך מתחלה כשבידך המוציא שיגמור סעודתו בבית אחר ויברך שם עיין ס' קע"ח^כ ותע"ט^כ:

לג ר"ף שם. מור וש"ע.
לד מ"א סק"ד. ודלעיל ס' רעא ס"ט.
לה כ"לעיל ס' רעג ס"א וס"א.
לו ס"ד וס"ג.
לז סעף א.
לח ה"ד אבודרהם. ו"א סק"א. וס' תעט ס"ב.
לט ט"ז סק"ג.
מ סעף ה.
מא סוף ס"ח.

כה וירושלמי ברכות פ"ג ה"ג. ר"א"ש ברכות פ"ג ס' כא.
אבודרהם שם. מ"א שם.
כו בספור. ובשוע"ר ס' קצו ס"ג.
כז ר"ף שם. מור וש"ע.
כח כ"לעיל ס' תפ ס"ב.
כט הר"ן נ"א (ח"ב ע' קה). מור בשם הרא"ש. ש"ע.
ל הר"ן נ"א שם. מור. ס"ג ס"ק ג.
לא ראה לעיל ס' רמו ס"ב. וש"ע.
לב טור וש"ע.